

Nevládní neziskové organizace na začátku 21. století[#]

*Jiří Novotný**

Od roku 1990 v Československu a od r. 1993 v České republice se otevřel prostor pro další rozvoj nevládních neziskových organizací (NNO). Znovu obnoven byl pluralitní systém organizací v oblastech sportu, mládeže, kultury, sociálních služeb apod. Základem byly nové zákony, zejména zákon č. 83/90 sb. o sdružování občanů. Pro jejich dlouhodobou existenci jsou důležité především tři věci, mít ve společnosti poslání, které je akceptováno, zajištěnou relativně minimální stabilitu finančních zdrojů a dokázat využívat práce dobrovolníků.

Hlavní odlišnosti ekonomiky nevládních neziskových organizací od výrobních podniků

Ekonomika NNO má celou řadu zvláštností oproti klasickým výrobním podnikům, daňovou jak důvody jejich vzniku, tak historickým vývojem. Některé jsou velmi staré, zejména ty, které působí v oblasti sociálních služeb, v minulosti byly spojeny především s fungováním církve. V příspěvku jsou uvažovány jen organizace vzniklé v rámci evropského kulturního vzorce. Ty, které se vyvinuly v českých zemích až v 19. stol., se ve velké míře dodnes řídí tradicí utvářenými vnitřními vztahy spolků, zejména ve sportu, myslivosti, rybářství apod. Pro představu jaká je zhruba současná struktura používaných forem NNO na území České republiky ukazuje následující tabulka.

Tabulka 1 Hlavní právní formy NNO využívané v ČR ke konci r. 2005

Právní forma	Počet organizací	% z celkového počtu
Občanská sdružení	54 963	57,8
Nadace	368	0,4
Nadační fond	925	1,0
Obecně prospěšné společnosti	1 158	1,2
Účelová zařízení církví	4 605	4,8
Organizační jednotky občanských sdružení	33 178	34,8

Zdroj: www.neziskovsky.cz, 2006

Z tabulky 1 vyplývá, že v rozhodující míře se jedná o občanská sdružení a jejich jednotky, dříve spolky, před r. 1950 založené podle rakouského spolkového zákona z r. 1867–8. V současnosti se opět uvažuje o obnovení názvu spolek, v souvislosti s připravovanou změ-

[#] Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného záměru „Nová teorie ekonomiky a managementu a jejich adaptační procesy“ u MŠMT České republiky pod evidenčním číslem MSM VZ 61384309025.

* Doc. Ing. Jiří Novotný, CSc.; Katedra podnikové ekonomiky, Fakulta podnikohospodářská, Vysoká škola ekonomická v Praze, sport@vse.cz.

nou zákona č. 83/90 Sb. o sdružování občanů. Mimořádné postavení a význam NNO ve společnosti přináší i odlišnou tvorbu zdrojů. Tím se výrazně odlišují od klasických výrobních podniků.

Specifika nestátních neziskových organizací při získávání zdrojů

1. NNO získávají prostředky na svoji činnost především od různých donátorů jako jsou státní a samosprávné orgány, nadace tuzemské a zahraniční, jednotliví občané. Tato tvorba zdrojů je možná proto, že NNO nabízejí produkty, které mají charakter veřejného anebo smíšeného statku. Obecně se v naší legislativě uznává veřejná prospěšnost činnosti těchto organizací i když oproti jiným evropským státům nemáme prospěšnost jasně definovanou. Ve struktuře finančních zdrojů organizací jsou v českých podmínkách s poměrně nízkým podílem na příjmech zastoupeny příspěvky vlastních členů. To vyplývá z vysokého podílu majetku ve vlastnictví NNO. Charakteristické to je zejména pro organizace působící v oblasti sportu.
2. Celá filozofie daňového zákonodárství je vedena k tomu, že posláním NNO není tvorba zisku, ale poskytování veřejně prospěšných služeb a každá nebezpečná odchylka od tohoto poslání je sankcionována. Proto náš zákon o dani z příjmu rozlišuje činnosti NNO na hlavní a doplňkové. Hlavní jsou osvobozeny od daně, doplňkové nikoliv. Je-li v hlavní činnosti dosaženo přebytku, může tento vstupovat do základu daně z příjmu. Do 300 tis. Kč jsou organizace osvobozeny od daně, maximálně to může být až 1 mil. Kč a za podmínky, že takto získaná část je zpětně do tří let použita pro činnost NNO. U daně z přidané hodnoty (DPH) to neplatí. Zde se posuzuje ekonomická činnost organizace, což je vše, co vykonává NNO pro vlastní členy nad hodnotu členských příspěvků. Problém je s možností odpočtů na vstupu a výstupu.
3. S tím souvisí i problém samofinancování organizací, jež je možno realizovat pouze v některých oblastech. Při tzv. samofinancování, mohou NNO vykonávat doplňkové činnosti, přebytky jdou vždy do základu daně. Pro každou činnost se musí vést vlastní účetní okruh, z každé této činnosti vstupuje přebytek do základu daně.
4. V oblasti finančních ukazatelů a díky zvláštní tvorbě zdrojů, nemají organizace téměř problémy s likviditou, mohou platit a dovolují si nakupovat jen mají-li peníze na účtu, to patří ke znakům těchto organizací.
5. V případě provádění vedlejších doplňkových činností za účelem zisku je jejich účetnictví většinou komplikovanější než u s. r. o.
6. Využívají ve velkém dobrovolnou práci členů, je to latentní ekonomický zdroj, který jim umožňuje konkurovat v některých oblastech i obchodním organizacím.

Poslání nevládních neziskových organizací

Vznik nevládních neziskových organizací v průběhu 19. století je odrazem rozvoje občanské společnosti po Velké francouzské revoluci v Evropě, USA a Kanadě. Proto aby takové společnosti vznikaly, byla a je nutná určitá idea, která vedla zakladatele organizací k tomu, aby se spojili s jinými lidmi, kteří měli obdobné zájmy. Vůdčími hodnotami byly a jsou spravedlnost, solidarita, filantropie a dobrovolnost. V českých podmínkách to byli např. hasiči v obcích a městech, ale především první česká tělovýchovná organizace Sokol, které nosnou ideu vtiskl Tyrš s Fügnerem již v r. 1862. Drücker (1994) tento jev nazývá posláním, které vyjadřuje smysl existence určitého subjektu. V případě NNO se jedná o určitý typ skupinového zájmu lidí, které poslání – idea stmeluje. Důvod existence jednotli-

vých NNO můžeme tedy nalézt v poslání. To nám říká proč organizace existuje a čeho chce dosáhnout. V podstatě jsou zde proto, aby změnily společnost a život jednotlivce k lepšímu. Je jedno, zda ochrání majetek jednotlivce nebo zlepší komunikaci mezi lidmi anebo sportem zlepší fyzickou i duševní kondici a následně i pohodu života jedince. NNO jsou v současnosti nedílnou součástí života euroamerické civilizace.

Financování

Financování NNO je jeden z klíčových faktorů jejich úspěšného fungování. Z poznatků, které jsme doposud získali z celé řady seminárních a diplomových prací našich posluchačů, nám vyplývá poměrně výrazné rozlišení v jejich chování, především při získávání peněžních zdrojů. Jako vhodné se jeví jejich třídění na vzájemně prospěšné a veřejně prospěšné organizace.

Existuje velká a silná skupina vzájemně prospěšných organizací, která se jeví jako flexibilnější a méně závislá na zdrojích z veřejných rozpočtů. Zařadit sem lze všechny organizace zaměřené na zájmové volnočasové aktivity. Druhou skupinu tvoří tzv. veřejně prospěšné organizace, které většinou poskytují sociální služby. Schaad (1998) dále člení organizace z hlediska získávání zdrojů, na tzv. komerční, které pro svojí činnost jsou schopny získávat peněžní prostředky z doplňkové podnikatelské činnosti, typickými představiteli jsou vzájemně prospěšné organizace. Naopak tzv. donátorské, které jsou téměř výlučně závislé na darech od jiných osob, představují veřejně prospěšné organizace. Ze získaných poznatků vyplývá, že bývají více zaměřené na sociální služby.

Jako flexibilnější v získávání peněžních zdrojů se jeví vzájemně prospěšné organizace. Tím, že jsou schopny objevovat relativně nové zdroje, jsou i méně závislé na různých formách výpomoci zejména z veřejných rozpočtů². Využívají ve značné míře doplňkovou hospodářskou činnost a podle klasifikace Schaade (1998) mají charakter více komerční. Dále se ukázalo, že tyto organizace, které mají diverzifikovanější příjmovou strukturu, jsou daleko stabilnější. Ukazuje se, že financování NNO má vícezdrojový charakter. I z tohoto pohledu je důležitý jeden stabilní finanční zdroj, který je nezávislý na vývoji politické situace. V ČR má takový zdroj pouze oblast sportu, představuje jej sázková společnost SAZKA a. s.

Podle „Zprávy o stavu neziskového sektoru v České republice v roce 2003“ (ICN o.p.s. a Spiralis pro USAID, Praha, listopad 2003) není běžným standardem, aby neziskové organizace považovaly diverzifikaci finančních zdrojů za nezbytný předpoklad pro dlouhodobou udržitelnost. Ke zlepšení situace dochází díky programům, které poskytují finanční prostředky na rozvoj strategického a finančního plánování včetně fundraisingu (např. programy PHARE prostřednictvím NROS, program Cesta ke stabilitě Nadace VIA).

Hlavní finanční podporou neziskových organizací však stále zatím zůstávají veřejné rozpočty. Příjmy z těchto zdrojů tvoří více než třetinu jejich zdrojů. Přitom s velikostí organizace (měřeno počtem zaměstnanců a výší rozpočtu) stoupá i závislost na tomto zdroji. Významná většina neziskových organizací (cca 85 % z celkového počtu 455 zkoumaných neziskových organizací) zajišťuje svoji činnost výlučně nebo převážně na základě podpory z domácích zdrojů. České neziskové organizace teprve začínají pracovat na rozvoji více-

2 Jedná se především o státní rozpočet, rozpočty krajských a místních samosprávných orgánů. Celá řada českých nadací je tvořena též příspěvky právě z rozpočtů našich státních a samosprávných orgánů. Obdobná situace je i u zahraničních nadací, které jsou opět tvořeny příjmy plynoucími z rozpočtu EU anebo členských států.

zdrojového financování, přesto i v této situaci však nezanedbatelnou část jejich rozpočtu tvoří vlastní příjmy (cca 20 %).

Organizace zabezpečuje přísun svých finančních i nefinančních prostředků fundraisingem. Tento termín již v Čechách zdomácněl, snad proto, že jej nelze přeložit jednoslovným českým výrazem. Můžeme jej definovat jako získávání finančních i nefinančních prostředků pro neziskové organizace. Jedná se o hledání zdrojů pro potřeby organizací občanské společnosti.

Následující schéma přibližuje hlavní zdroje, ze kterých NO mohou být financovány:

Granty a dotace:

- Státní správa a samospráva
- Nadace a nadační fondy
 - české
 - zahraniční
- EU (strukturální fondy)
- Zahraniční zastupitelstva

Dárcovství:

- Firemní dárci
 - podnikatelé a obchodní firmy
 - české i zahraniční
- Individuální dárci
 - české i zahraniční osoby
- Veřejnost
 - anonymní sbírka

Samofinancování (příjmy z vlastní činnosti)

- Poplatky za služby
- Prodej produktů
- Využití (ne) hmotného majetku
- Dividendy z investic
- Úroky z bankovních účtů

Členské příspěvky

- Členské poplatky
- Dobrovolná práce členů (nepeněžní)

Vícezdrojové financování neziskových organizací je v současnosti jedním z nejčastěji skloňovaných termínů v souvislosti se stabilitou a dlouhodobou udržitelností občanského sektoru. Získávání prostředků z většího množství zdrojů umožňuje organizacím diverzifikovat riziko a pomáhá jim překonat krizové situace při výpadku některých podstatných zdrojů příjmů. Vícezdrojové financování projektů neziskových organizací je už také naprostou samozřejmostí pro získání peněz z Evropské unie. Finanční toky, které poplynou ze strukturálních fondů by se mohly stát důležitou součástí zdrojů mnoha českých nezisko-

vých organizací. Cesta k tomu bude daleká a komplikovaná i tím, že bude nutno získat prostředky na kofinancování projektů NNO.

Základní formy financování neziskového sektoru

- a. Institucionální financování; uplatňuje se plně u organizačních složek zřízených státem nebo samosprávami, částečně u příspěvkových organizací, tam kde je zřizovatelem stát nebo samospráva. Peníze jsou poskytnuty na zabezpečení fungování celé instituce v rozpočtovém období. Výdaje na fungování jsou plně pokryty přidělenými penězi.
- b. Účelové financování je určeno na přesně vymezený účel, často vypisovaný jako program. Uplatňuje se nejčastěji u nestátních neziskových organizací, je vyžadována spoluúčast organizace. Skutečné výdaje na zabezpečení programu jsou většinou pokryty ze 70 % donátorem. V českých podmínkách je tato forma nejčastěji využívána u občanských sdružení a obecně prospěšných společností.

Vzájemně prospěšné organizace

Z řady seminárních prací našich studentů vyplývá značná míra samofinancování u tohoto typu organizací. Jednalo se hlavně o prodeje výrobků a služeb a o pronájem nemovitostí. Některé organizace mají i významné příjmy z reklam (relativně k výši rozpočtu). Tento zdroj financí se však mezi organizacemi liší a je dán konkrétními podmínkami a atraktivitou NNO v očích veřejnosti, tzn. schopností nabídnout takový produkt, který veřejnost zaujme a je vhodný pro reklamní účely. V našem případě se jednalo především o sportovní organizace, v nichž hraje nezanedbatelnou roli též příspěvek ze zastřešujících organizací, které disponují vlastními zdroji (např. SAZKA a. s.).

U tohoto typu organizací, které mají v rozhodující míře formu občanských sdružení, je patrná tendence nahrazovat veřejné zdroje jinými příjmy a zbavovat se tak značné závislosti na obecních rozpočtech. I když je nutno podotknout, že mají-li možnost je získat, tak je neodmítají. Je však nutno konstatovat, že pro tento typ NNO je získávání dalších finančních zdrojů výrazně snazší než je tomu v případě veřejně prospěšných organizací. Podíl zdrojů poskytovaných z veřejných rozpočtů bývá poměrně nízký, např. z dlouhodobého sledování příjmů tělovýchovných jednot a klubů vyplývá, že se v průměru pohybuje mezi 10–18 %.

Většina takových organizací hospodáří bez jakýchkoliv příspěvků z veřejných rozpočtů a lze konstatovat, že jsou naprosto soběstačné. Jako příklad může posloužit myslivecké sdružení, které působí nedaleko Prahy a je zcela soběstačné. Struktura příjmů je následující: 60 tis. Kč činí členské příspěvky, příjmy za odchov bažantů se pohybují okolo 70 tis. Kč, příjmy za slovenou černou zvěř cca 7 tis. Kč. Výdaje spojené s odchovem bažantů se pohybují okolo 60 tis. Kč, na příkrmování zvěře dalších cca 20 tis. Kč, pronájem honitby cca 40 tis. Kč. Hospodářský výsledek je někdy v mírném plusu, jindy v mírném mínusu (záleží na úspěšnosti odchovu).

Tento typ organizací je schopen velmi dobře realizovat princip tzv. samofinancování. Běžně se zde uvažuje s příspěvky členů jako s jejich základním peněžním zdrojem, ale není to obecným pravidlem. U organizací, které mají majetek v podobě nemovitostí, může být podíl členských příspěvků ve struktuře zdrojů poměrně nízký. Např. u občanských sdružení ve sportu se celostátní průměr pohyboval kolem 5 % (Novotný, 2000). Obdobná situace bude u rybářských občanských sdružení obhospodařujících rybníky. Podíl příspěvků je tak velmi silně ovlivňován velikostí obhospodařovaného majetku. V této skupině je

možno poměrně snadno kloubit hlavní činnosti s doplňkovými. Dalším velkým zdrojem je dobrovolná práce jejich členů, hodnota této práce u většiny menších organizací převyšuje oficiální peněžní rozpočet.

Veřejně prospěšné organizace

U tohoto typu organizací nelze jednoznačně konstatovat, že by se orientovaly pouze na veřejné zdroje, i když pozorovaná závislost na veřejných rozpočtech je značná. Z veřejných zdrojů organizací pocházelo asi 55 % peněžních prostředků. Podstatná část, která připadala na jiné zdroje, byla tvořena granty z nadací. U nadací je nutno si uvědomit, že jak u tuzemských, tak i u řady evropských nadací rozhodující část zdrojů opět pochází z veřejných rozpočtů. Vyparáujeme-li skutečné zdroje peněžních prostředků, dostáváme se u donátorských NNO na daleko vyšší míru závislosti na veřejných rozpočtech než je na první pohled patrné. Zkreslení při posuzování struktury zdrojů mohou způsobovat i kategorie jednotlivých zdrojů definice abstrahující od původu zdrojů.

U této skupiny je většinou patrná poměrně vysoká závislost na veřejných rozpočtech. Jednoznačně zde není upřesněná terminologie. Mluví se o grantech, dotacích a příspěvcích. Granty v angličtině znamenají dary, příspěvky představují subventions. Ti kteří tyto peněžní prostředky poskytují, zejména samosprávné orgány se tím příliš nezabývají. Většinou se hovoří o dotacích. Dotace jsou poskytovány účelově. Ukazuje se, že systém účelových dotací má řadu nevýhod. NNO upozorňovaly na časovou omezenost jejich využití, většinou jednoho roku, což vyvolává velkou míru nejistoty. Dotaci je nutno většinou použít a vyúčtovat ve stejném kalendářním roce, ve kterém byla poskytnuta. Dále smí být použita pouze na daný účel a s tím, že je poskytnuta na projekt, který se realizuje, nezbyvají pak organizacím peněžní prostředky na krytí režijních nákladů souvisejících s činností sekretariátu. Tento problém dolehl na celou řadu českých anebo v České republice působících NNO právě v letošním roce, kdy jsme vstoupili do EU. Řada zahraničních nadací, zejména z USA, které poskytovaly i neúčelové dotace a ze kterých bylo možno režijní náklady pokrýt, se odsunuly dále na východ. V důsledku toho musí některé organizace použít na plánované projekty jiné zdroje a pro získané dotace vymýšlet na poslední chvíli náhradní uplatnění.

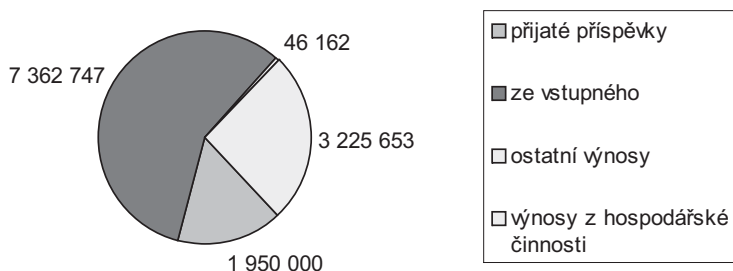
Dalším problémem, který se vyskytuje zejména u NNO se sociálním zaměřením, je obvykle špatná slučitelnost jejich hlavní činnosti s doplňkovou komerční činností. Např. u sportovních činností je možno nabízet placené služby, které jako produkty jsou velmi podobné hlavním činnostem a celkem přirozeně mohou doplňovat poslání organizace. Naopak velká většina sociálně zaměřených organizací musí pro výdělečnou činnost vytvářet speciální projekty, které pak mohou organizaci omezovat v jejích hlavních činnostech. To bývá i hlavní argument řady řídících pracovníků NNO, že doplňkové výdělečné činnosti je odvádějí od jejich hlavní práce.

Neméně závažným problémem je i nižší využívání práce dobrovolníků pro práci ve veřejně prospěšných organizacích. Zatímco ve vzájemně prospěšných organizacích je dobrovolná práce velmi využívána a plní tak funkci dalšího ekonomického zdroje, tak u veřejně prospěšných a ještě zaměřených na sociální oblast tomu tak není. Dobrovolníci se zde využívají v daleko menší míře a spíše při nárazových akcích, kdy jsou využíváni především studenti. Podaří-li se získat nějaké dobrovolníky, pak to bývá většinou na kratší dobu. Práce v sociálních službách bývá většinou psychicky velmi náročná a po určité době se začne projevovat efekt vyhasnutí. Naopak v zájmových organizacích dobrovolní pracovníci pracují většinou dlouhá léta ve funkcích.

Zdá se, že komplikovaná je otázka samofinancování u nadací. Velmi polemická je otázka, zda nadace mají také provádět svojí doplňkovou činnost zaměřenou komerčně. Z našich poznatků vyplývá, že dvě úspěšné nadace takové činnosti realizují. Např. nadace BONA díky cca 190 bytům, které jí patří, má tím zajištěný jistý zdroj financí. Příjem z této doplňkové činnosti jí dovoluje již téměř dvanáctileté fungování v oblasti podpory programů zaměřených na sociální adaptaci bývalých pacientů psychiatrické léčebny. Obdobně má rozvinutý doplňkový činnosti i Linhartova nadace, která působí v oblasti alternativního umění a kultury od roku 1987, zaregistrována byla v České republice v roce 1990. Od té doby rozvíjí širokou aktivitu, zaměřenou na podporu nezávislého, experimentálního a inovativního umění v oblasti hudby, divadelních forem, vizuálního umění a dalších žánrů současné tvorby. Nadace poskytuje nadační příspěvky uměleckým manažerům, dramaturgům, kurátorům, jakož i umělecko-technickým pracovníkům, kteří zároveň mají možnost se aktivně podílet na tvorbě programu umělecko-kulturních center, které nadace spravuje. Jedná se o prostory v centru Prahy. V těchto centrech, která jsou spravována Linhartovou nadací a provozována Linhartovou společností o.p.s., mohou umělci či manažeři získat nejenom užší kontakty s odbornou veřejností, ale především praxi a zkušenost pro svůj další profesionální růst.

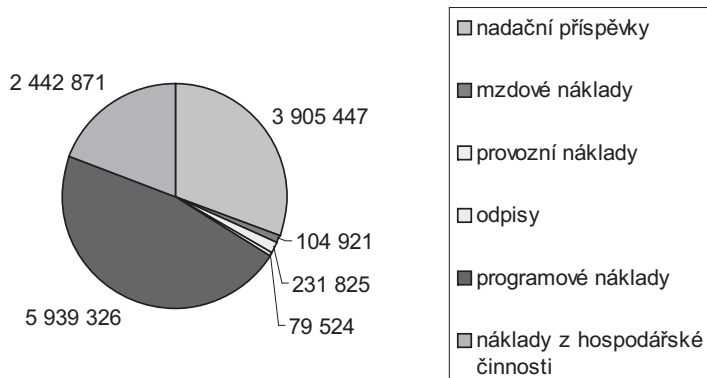
Ukázka hospodaření nadace v r. 2001 poskytuje následující obraz, z veřejných rozpočtů získala nadace příspěvek pouze od magistrátu Hlavního města Prahy ve výši cca 1 750 000 Kč, což ve struktuře výnosů představovalo pouze 14 % a byla to rozhodující část ze dvou příspěvků, viz. obr. 1 a 2. O rok později tento příspěvek klesl již o 2/3.

Obr. 1 Výnosy nadace v roce 2001 (v Kč)

Zdroj: Interní informace nadace

Obr. 2 Náklady nadace v roce 2001 (v Kč)

Zdroj: Interní informace nadace

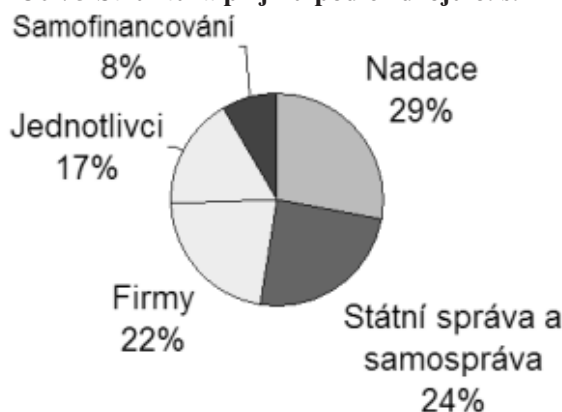
Jak je z grafu názorně vidět největší část výnosů nadace (více jak 75 %) tvoří výnosy ze vstupného na komerční koncerty, dále výnosy z hospodářské činnosti nadace (pronájem prostor nadace). Linhartova nadace není tedy závislá na přijatých příspěvcích, resp. darech. Pokud by nastala situace, že by Linhartova nadace nezískala dostatek, respektive žádné příspěvky od dárců, nezůstala by tedy zcela bez prostředků a nebyla by ohrožena samotná činnost nadace. Podíl přijatých příspěvků na celkových výnosech je nemalý a pro nadaci tudíž významný. Jen si je nutno uvědomit, že by nadace neměla být z velké části závislá na přijatých příspěvcích. Nadace a vlastně každá nezisková organizace si nemůže být nikdy jistá ohledně toho kolik a jestli vůbec nějaké příspěvky v budoucnosti získá, je proto dobré tuto nejistotu snižovat. Snižovat nejistotu může právě tím, že bude mít i jiné vlastní příjmy.

Z grafu nákladů můžeme odvodit, že největší část celkových nákladů tvoří programové náklady a nadační příspěvky. Jsou to tedy náklady spojené z hlavní činnosti nadace. Programové náklady tvoří z hlavní části honoráře účinkujících umělců a další náklady spojené s konáním různých kulturních akcí. Nadační příspěvky jsou tvořeny příspěvky začínajícím umělcům a dále příspěvky do různých technicko – uměleckých oborů. Nejmenší část tvoří mzdové, povozní náklady a dále odpisy. Nadace se snaží co nejvíce omezovat náklady spojené s administrativou a správou nadace. Nelze opominout tu skutečnost, že aktivity nadace spojené se samofinancováním jsou nákladné a ne každá organizace si to může dovolit.

Zajímavé je, že nadace spolupracuje s obecně prospěšnou společností (o. p. s.), která je její výkonnou složkou pro pořádání a organizování celé řady akcí jak komerčního, tak i nekomerčního rázu. S kombinací nadace o. p. s. se lze setkat i u fungování nadace BONA, v dalších případech může být prováděcí složkou občanské sdružení.

Jiný příklad představují např. občanské sdružení Máme otevřeno?, které podporuje od svého vzniku v roce 1998 děti, mládež a dospělé se speciálními potřebami – převážně s mentálním postižením a autismem – v procesu integrace do společnosti. Od roku 1998 vzrostl roční rozpočet tohoto sdružení ze 180 tis. Kč na více než 10 mil. Kč. V současné době má sdružení téměř tři desítky různých zdrojů financování. Diverzifikace zdrojů je zde velmi rozsáhlá a umožňuje o. s. poměrně dlouhodobý stabilní rozvoj organizace.

Obr. 3 Struktura příjmů podle zdrojů o. s.

Zdroj: Interní informace o. s.

Závěr

NNO jsou významnou složkou občanské společnosti, ve které plní celou řadu nezastupitelných funkcí. To, aby se mohly úspěšně rozvíjet, jim umožňuje diverzifikace jejich zdrojů. Důležitým faktorem je stabilita alespoň jednoho zdroje, který dovolí uhradit fungování aparátu neziskové organizace. Tuto funkci plní členské příspěvky a v případě občanských sdružení ve sportu i výnosy ze společnosti SAZKA a. s. Na významu narůstá proto problém samofinancování, které není levnou záležitostí. Zdá se, že tento problémem lépe zvládají vzájemně prospěšné organizace, které navíc mají vlastní nebo pronajatý majetek, se kterým mohou volně disponovat v rámci doplňkových činností. Získané výnosy pak mohou využívat jako jeden ze zdrojů pro svoje hlavní činnosti, tím se zároveň snižuje i riziko příjmové nestability v budoucnosti. Příliš nízká diverzifikace zdrojů a vysoká míra závislosti na veřejných rozpočtech podvazuje do určité míry i jejich další rozvoj.

Literatura

- NOVOTNÝ, J. *Ekonomika sportu*. 2000. Praha : ISV, 2000. ISBN 80-85866-68-4.
- NOVOTNÝ, J.; LUKEŠOVÁ, J. 2004. Závislost nestátních neziskových organizací na zdrojích z veřejných rozpočtů. In *Sborník příspěvků z vědecké konference*. PUBLIC ADMINISTRATION 2004. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2004, s. 242–248. ISBN 80-7194-684-2
- MESSING, J.; VARGA, E. 2003. *Samofinancování neziskových organizací*, pro Nadaci VIA NESsT, Praha, 2003.
- SCHAAD, M. 1998. *Neziskové organizace v ekonomické teorii*. Brno : Masarykova univerzita, 1998.
- Informační centrum neziskových organizací, o.p.s. a Spiralis, o.s. pro USAID: Zprávu o stavu neziskového sektoru v ČR v roce 2003. listopad 2003
- Seminární práce studentů VŠE v Praze, FPH, kurz PE_415 a PE_410 ve školním roce 2003/4.
- www.neziskovky, 2006

Non-governmental Organizations at the Beginning of the 21st Century

Abstract

The paper familiarizes the reader with the sphere of the Non-governmental Organizations (NGO). It points out main differences between NGO's and traditional production companies, characterizes their role and describes possibilities of NGO financing. It briefly defines also two types of Non-governmental organizations – Mutual Benefit Organizations and Public Benefit Organizations.

Keywords: Non-Governmental Organizations; Mutual Benefit Organizations; Public Benefit Organizations.

JEL classification: L31.